

betreft **Werkgroep Informatievoorziening Grondrechten (WIG),  
terug- en vooruitblik**  
van Unit Uitvoeringsprocessen en Staf  
datum 27 juli 2017

## 1. Aanleiding instellen van de Werkgroep

Op 6 juli 2016 is de Werkgroep Informatievoorziening Grondrechten geïnstalleerd. De aanleiding voor het instellen van een Werkgroep kwam voort uit:

- De wereld was aan het veranderen. COA had door de hoge instroom in 2015/2016 veel contact gehad met het maatschappelijk middenveld. Een veld dat nauwlettend en soms met een kritisch oog volgde wat COA deed, ook bij het geven van voorlichting over normen en waarden, (signaleren van) discriminatie en vrijheid van religie;
- Op 1 maart 2016 kwamen een 30-tal maatschappelijke organisaties bijeen om met het COA en elkaar van gedachten te wisselen over de boodschap inzake grondrechten, discriminatie en religie, over middelen/ methodieken hoe dit het beste gedaan kan worden en welke rol partijen hierin zouden kunnen vervullen. Organisaties wilden COA graag bijstaan bij het geven van voorlichting, het (laten) voeren van gesprekken met bewoners of bij de inzet van leermiddelen en –methodieken. Dit alles vanuit de bij hen aanwezige expertise en ervaring (vaak met specifieke doelgroepen);
- De brief van staatssecretaris Dijkhoff ('Aangescherpte aanpak overlastgevende asielzoekers' d.d. 31 maart 2016) waarin staat: "Het COA zal (in dit kader) een structuur opzetten voor een werkgroep die een adviesrol zal vervullen bij het verder verbeteren en actualiseren van de voorlichting aan asielzoekers, mede gericht op de veiligheid in de opvanglocaties. Op deze wijze worden de goede voorbeelden van bijvoorbeeld voorlichting over seksuele diversiteit in het onderwijs ontsloten voor het COA. Ook zal deze werkgroep een monitorende rol vervullen door bijvoorbeeld bij het COA aan de bel te trekken als er ideeën of zorgen zijn over voorlichtingsgerelateerde zaken."

Voor het COA is de meerwaarde van het betrekken van organisaties met name gelegen in het erkennen van de (politiek en maatschappelijke) geluiden uit de samenleving om méér/vaker aandacht en betere/andere aandacht voor normen en waarden, discriminatie en grondrechten in de asielopvang. COA kan door organisaties om advies te vragen en hen te betrekken bij de totstandkoming van de informatievoorziening en programma's laten zien dat het open staat voor constructief- kritische kritiek en dat zij bereid is om samen te werken en te leren van deze maatschappelijke en religieuze organisaties.

Het Bestuur heeft besloten dat het COA maatschappelijke en religieuze organisaties op zinvolle wijze bij (het ontwikkelen van) haar informatievoorziening gaat betrekken (zie [Besluit 19 april 2016](#)).

## **2. Richting COA voor de toekomst 2017-2018**

In februari 2017 heeft het bestuur haar toekomstvisie [Veranderend speelveld](#) vastgesteld. In deze visie staat: *“In de afgelopen tijd hebben we de samenwerking met onze partners verder uitgebreid. Mede dankzij de inspanningen van provincies, gemeenten, vrijwilligersorganisaties, non-gouvernementele organisaties en vele andere (vaak nieuwe) partners en vrijwilligers hebben we de asielzoekers opvang en begeleiding kunnen bieden....De betrokkenheid van al deze partners is van cruciaal belang om onze taken te volbrengen. Die is blijvend nodig voor een effectief en samenhangend pakket van faciliteiten voor onze bewoners. De maatschappelijke vragen die we tegenkomen, vereisen steeds meer een gecoördineerde aanpak van een groot netwerk van keten- en samenwerkingspartners. We zien tegelijkertijd een grotere betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en een grote burgerkracht. Deze welkome ontwikkelingen willen we graag verder benutten en inzetten. We maken dan ook ruim baan voor de vele lokale initiatieven en initiatieven van samenwerkingspartners die bijdragen aan het welzijn van asielzoekers en aan hun inburgering, integratie en participatie, ook richting arbeidsmarkt.”*

En ook: *“We willen als COA nog hoogwaardiger begeleidingswerk leveren en oplossingen realiseren die voor de bewoners van onze locaties de kans vergroten op een goede toekomst, in Nederland of elders. Dit vraagt van ons een andere aanpak: nog veel meer samenwerking met meer partners.”*

Het instellen en voortzetten van de Werkgroep geeft concreet invulling aan de door het COA gewenste richting voor de toekomst.

## **3. Werkgroep in de afgelopen periode**

De Werkgroep bestaat uit een 20-tal maatschappelijke en religieuze organisaties die een adviserende en monitorende rol hebben ten aanzien van de voorlichting over grondrechten, discriminatie en religie door het COA aan asielzoekers (art 1 Grondwet). Zie in bijlage 1 het overzicht van de betrokken organisaties.

Naast deze deelnemers aan de Werkgroep houdt het COA een aantal ministeries (als V&J, OCW, SZW en BZK) en andere geïnteresseerden op de hoogte van de voortgang en resultaten.

De initiële looptijd van de Werkgroep was circa anderhalf jaar, waarbinnen middels een evaluatie moest blijken of en in welke vorm voortzetting van de Werkgroep in een behoefte voorziet, van zowel COA als de Werkgroepleden.

In de afgelopen periode zijn er vier bijeenkomsten met de Werkgroep georganiseerd (op 6 juli en 13 oktober in 2016 en op 14 februari en 7 juni in 2017). De inhoud van deze bijeenkomsten was vooral gericht op:

- informeren door COA over relevante ontwikkelingen m.b.t. informatievoorziening en programma's;
- bijdragen leveren door organisaties aan de verdere ontwikkeling van COA-programma's als Wonen en Leven op een COA-locatie en de bewustwordingscampagne voor bewoners (met voorlichtingsmateriaal als posters en flyers en de website MyCOA);
- bijdragen leveren door organisaties aan werkvormen, methodieken, etc. m.b.t. informatievoorziening;
- doorgeven van signalen door organisaties van zorg, voorkomend uit hun contacten op de locaties.

Op 14 februari is ook een bezoek gebracht aan locatie Azelo om in de praktijk te zien hoe de informatievoorziening gestalte krijgt.

De verslagen van alle bijeenkomsten zijn rondgestuurd aan alle leden van de Werkgroep en de geïnteresseerden.

In de periodes tussen de bijeenkomsten hadden verschillende COA-medewerkers via mail, telefonisch of persoonlijk nader contact met diverse Werkgroepleden over (het verwerken van) de input die zij aanleverden en over aanpalende thema's. Werkgroepleden hebben ook meegewerkt aan de Dagen van de Veiligheid van het COA.

Het COA heeft intern (via [Pleinpagina WIG](#)) en extern (via [www.coa.nl](http://www.coa.nl)) gecommuniceerd over de voortgang van de Werkgroep. Ook is in een recent PO met de opdrachtgever de voortgang en evaluatie van de WIG onder de aandacht gebracht. Betrokken organisaties hebben bovendien de wens geuit dat het Ministerie in navolging van de maart-brief ook nog de Kamer informeert over de inzet van de WIG en de evaluatie. Dit is onder de aandacht gebracht van betrokken DMB-ambtenaren.

#### **4. Evaluatie van de Werkgroep**

In de afgelopen periode hebben de betrokken organisaties en COA-medewerkers teruggeblikt op de Werkgroep en vandaaruit vooruitgeblikt op een eventuele voortzetting van de Werkgroep. Beide partijen gaven aan dat de Werkgroep een mooi gremium is waar partijen elkaar kunnen vinden voor het optimaliseren van de informatievoorziening over grondrechten, discriminatie en religie van het COA aan asielzoekers. Door de brede samenstelling van de Werkgroep kon de informatievoorziening (zowel qua inhoud, methodieken e.d.) aangescherpt en aangevuld worden met de specifieke expertise, kunde en ervaring van de betrokken organisaties. Met name aan de COA-programma's Wonen en Leven op een COA-locatie, de bewustwordingscampagne voor bewoners (met o.a. MyCOA en voorlichtingsmateriaal) en op het terrein van veiligheid zijn zichtbare resultaten geboekt. Ook de nadere kennismaking tussen deelnemers onderling was een bijkomend (onvoorzien) voordeel. Het feit dat het COA op deze manier, in een open en constructieve sfeer, met partijen heeft samengewerkt, werd zeer gewaardeerd.

In bijlage 2 wordt uitgebreid ingegaan op gemaakte opmerkingen en aanbevelingen.

## 5. Advies voor voortzetting van de Werkgroep

Het COA en de betrokken organisaties zien graag een voortzetting van de Werkgroep. Gezien de opgedane ervaringen en resultaten is dit een gerechtvaardigde, nuttige en prettige manier van samenwerken met maatschappelijke organisaties (samenleving) en kennisinstituten over de informatievoorziening van het COA aan asielzoekers. In feite is het hiermee ook een concrete invulling van de COA toekomstvisie Veranderend speelveld: COA stelt zich naar buiten toe transparant op over haar werk(opvatting) en zij zoekt hierbij zoveel mogelijk de samenwerking met externe, betrokken partijen.

Voortzetting van de Werkgroep kan het beste in een aangepaste vorm plaatsvinden:

1. Een '**Platform**' dat in principe open staat voor alle maatschappelijke en religieuze organisaties die betrokken zijn bij het onderwerp *informatievoorziening aan bewoners*.  
Doel: informeren, kennis en ervaringen uitwisselen, contacten onderhouden, netwerken.  
Frequentie: 1 a 2 x per jaar.  
Pluspunt: Ook nieuwe organisaties die in contact treden met het COA kunnen gedurende het jaar aanhaken bij dit platform.
2. **Themagroepen** die ad hoc ingericht worden rondom een specifieke behoefte van het COA m.b.t. informatievoorziening. Zo'n groep bestaat uit een aantal organisaties uit het Platform die zich specifiek met het thema bezighouden. Indien gewenst kunnen hierbij ook organisaties aansluiten die (nog) niet deelnemen aan het Platform.  
Doel: concreet werken aan optimaliseren inhoud/methodieken rondom een thema, vanuit specifieke kennis en kunde van de organisaties. Dit hoeft niet enkel en alleen toegespitst te zijn op grondrechten.  
Frequentie: al naar gelang de behoeftes van het COA en medewerking van de organisaties.  
Ingangsdatum: vanaf 2018.

## **Bijlage 1 Deelnemers Werkgroep Informatievoorziening Grondrechten**

Aan de Werkgroep Informatievoorziening Grondrechten neemt één vertegenwoordiger van de volgende (koepels van) belangenorganisaties en kennisinstituten deel:

- Anne Frank Stichting
- Landelijke Vereniging tegen Discriminatie (LVtD)
- Atria, Kennisinstituut voor Emancipatie en Vrouwengeschiedenis
- COC Nederland
- Expertise- en Adviesbureau Europa en non-discriminatie
- Federatie Opvang
- Fier
- GGD GHOR Nederland
- Humanistisch Verbond
- Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO)
- LGBT Asylum Support
- Movisie
- Overleg Joden, Christenen en Moslims (OJCM)
- Pharos, Expertisecentrum Gezondheidsverschillen
- ProDemos
- Rutgers, Kenniscentrum Seksualiteit
- Secret garden
- Stichting Femina (sinds juni 2017)
- Stichting Gave
- Vluchtelingen Organisaties Nederland
- VluchtelingenWerk Nederland

## **Bijlage 2 Terug- en vooruitblik Werkgroep Informatievoorziening Grondrechten**

### **Opmerkingen deelnemende organisaties**

#### **1. Wat is jullie algemene indruk van de Werkgroep?**

De deelnemers geven aan een positief beeld te hebben bij (het functioneren van) de Werkgroep in de afgelopen periode. Hierbij maken zij de volgende opmerkingen:

- Input/uitwisseling vanuit verschillende perspectieven en expertises;
- Goed georganiseerd met een brede samenstelling Werkgroep;
- Informatief, nuttig, positief, constructief;
- Prettige, open sfeer, betrokkenheid COA-medewerkers;
- COA neemt aandachtspunten Werkgroep mee in beleidsontwikkeling en – uitvoering, aantal ‘concrete’ producten opgeleverd;
- COA is transparant en coöperatief, koppelt terug op haar aanpak, staat open voor feedback.

#### **2. Willen jullie een Werkgroep continueren?**

De meeste deelnemers geven aan de Werkgroep te willen continueren, met daarbij de opmerking dat een tweedeling gewenst is:

- Voor algemene informatievoorziening: de hele Werkgroep,
- Voor specifieke thema's in kleinere verbanden onder regie van het COA bij elkaar komen (bijvoorbeeld veiligheid vrouwen).

Een reden om de Werkgroep niet te continueren zou zijn dat de oorspronkelijke doelstellingen behaald zijn. Voortzetting kan, dan wel een nieuwe focus formuleren.

#### **3. Wat moet het doel van de Werkgroep zijn?**

- Optimaliseren opvang asielzoekers, met name met voortdurende aandacht voor ‘hoe helpen met respecteren grondrechten’ (voorlichting/ mentaliteitsverandering);
- Contact met COA/uitwisseling over wat er speelt bij COA (azc's) is prettig, maar liever in kleiner verband met focus op eigen thema's;
- Vanuit bredere blik bekijken hoe beleid e.d. vorm kan krijgen op de locaties;
- COA intern: opleiden / bewustwording / veiligheid op azc's (LHBT's, religieuzen, minderheden, vrouwen);
- Concrete activiteiten, zoals pilot Infovoorziening Grondrechten;
- COA geeft aan wanneer zij behoefte heeft aan kennis/ervaring Werkgroep(leden);
- Monitoren (feedbackloop) voortgang/evaluatie programma's infovoorziening.

#### **4. Wat moet de bijdrage van het COA zijn?**

- COA heeft de Werkgroep ingesteld, dus COA moet behoeftes t.a.v. de Werkgroep aangeven;
- Zich open opstellen, betrokkenheid, netwerkorganisatie;
- Informatie geven, kennis & ervaring bij elkaar brengen;
- Prioriteiten stellen, ook t.a.v. bijdragen organisaties;

- Samenwerking met organisaties, informatie van organisaties verder brengen, ingang zijn voor organisaties naar azc's.

#### **5. Welke bijdrage wil een organisatie) zelf leveren?**

- Workshops geven aan bewoners of trainingen aan COA-medewerkers zodat zij zelf workshops kunnen geven;
- Informeren over en delen van didactische kennis, vaardigheden en werkvormen die helpen bij het gesprek van COA-medewerkers over grondrechten;
- Specifieke kennis/trainingen over geweld (in afhankelijkheidsrelaties, huiselijk, eengerelateerd, gendergerelateerd), mensenhandel, sociale uitsluiting, getraumatiseerde vluchtelingen, vrouwen in achterstandsposities, LHBT's, christenen/bekeerlingen;
- Inzet van de doelgroep d.m.v. peer-educators (getrainde voorlichters).

### **Opmerkingen betrokken COA-medewerkers**

#### Terugblik

- Mooi gremium waar partijen elkaar treffen om over informatievoorziening COA te spreken. COA geeft hiermee een duidelijk signaal (in- en extern) dat wij partijen mee willen laten kijken en doen met wat wij aan informatievoorziening aan asielzoekers geven;
- Gremium werkt verbindend, 'partijen horen erbij en worden gehoord';
- Draagvlak voor het COA bij de partijen is vergroot;
- Partijen hebben meer kennis van het COA en dragen dit ook weer uit naar hun achterban ('ambassadeurs' voor het COA);
- Sfeer in bijeenkomsten is goed, positieve houding t.o.v. COA;
- Betrokkenheid en bereidheid Werkgroepleden om kennis en ervaring te delen met het COA;
- Groepsdynamiek brengt nuances aan, relateert eigen standpunten, belicht een mening van verschillende kanten;
- Goede, inhoudelijke bijdragen zijn geleverd aan COA-programma's als Wonen en Leven op een COA-locatie, de bewustwordingscampagne voor bewoners (met o.a. MyCOA en ander voorlichtingsmateriaal);
- Partijen weten het COA (en elkaar) ook buiten de Werkgroep om beter te vinden;
- Werkgroep werkt 'kanaliserend' voor COA zelf: iedere partij die 'mee wil doen met het COA' kunnen we (ver)wijzen naar de Werkgroep voor deelname;
- Door de brede samenstelling van de Werkgroep was er niet altijd voldoende diepgang op een thema mogelijk.

#### Vooruitblik

- COA moet een gremium met partijen uit maatschappelijke en religieuze organisaties in stand houden om mee te laten kijken en/of doen met de informatievoorziening aan asielzoekers;
- Gremium omvormen tot '**platform**': partijen bij elkaar brengen rondom het thema '**informatievoorziening aan asielzoekers**'. Met daarnaast vanuit dit

platform de mogelijkheid om – naar behoefte - kleinere groepen samen te stellen rondom een thema;

- Inhoud: 1. informeren/meenemen in COA-ontwikkelingen en 2. Per thema bekijken waar partijen concreet kunnen werken aan totstandkoming COA-producten;
- Frequentie bijeenkomsten: 1 a 2 x per jaar voor platform en themagroepen naar gelang behoefte. Deelnemers: in principe openstellen voor iedere maatschappelijke of religieuze organisatie.